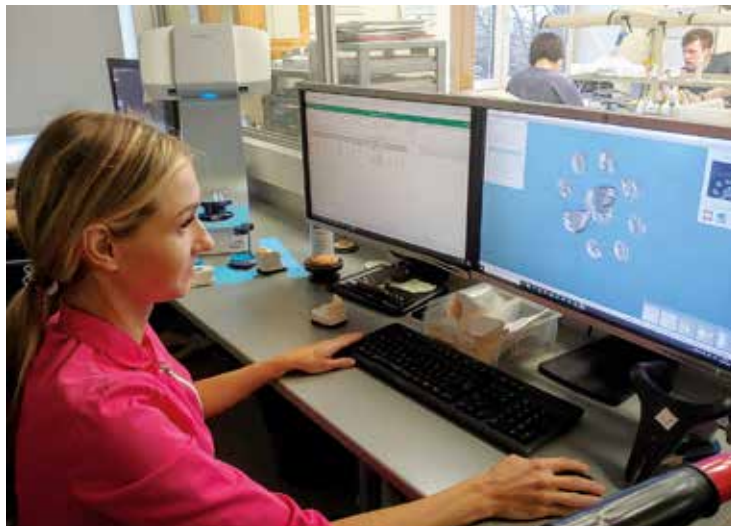

Hambatehnik – ilusa naeratused disainer ja looja

Käesoleva aasta jaanuaris lõpetas järjekordne lend hambatehnikuid. Hambatehniku erialaga ongi see huvitav lugu, et sisse astuda on keeruline, läbida tuleb väga suur, küllaltki pingeline ja põnev konkurss. Õppekava lõpetamine nõuab samuti tohutut pingutust, sest koostada ja kaitsta tuleb empiiriline või innovaatiline lõputöö. Sel aastal said selle kõige hakkama kaheksa rõõmsameelset ja ennast juhtivat üliõpilast. Neile anti kätte kauaoodatud rakenduskõrghariduse diplom.

Seekordses artiklis peatume vilistlasel, kes lõpetas kõrgkooli suurepärase tulemustega ning teenis välja *cum laude* diplomi. Palusime hambatehniku eriala valikust ja õpinguteni jõudmise teekonnast kirjutada äsja lõpetanud väga tublil hambatehnikul Kati Elmil.

Kati Elmi disainib fikseeritud hamba-
proteesi.

Kati, oleme Sinu üle väga uhked, et oled pidanud õpingute raskustele vastu ja suutnud lõpetada hambatehniku eriala suurepärase tulemustega. Palun räägi natukene endast, millises koolis õppisid enne, kui asusid hambatehnikuks õppima ja millised on Sinu hoid?

Minu haridustee kõrgharidusmaastikul algas Tallinna Ülikoolis geoloogial erialal, mis viis mind sujuvalt edasi magistrantuuri Tallinna Tehnikaülikooli geoloogia erialale, mille edukalt lõpetasin. Läbi geoloogial ja geoloogia õpingute õnnestus mul tutvuda ka laboratooriumi elu ja oluga – seal ma õppisin märkama detaile, järgima protokolle ja täitma täpsust nõudvaid ülesandeid.

Kreatiivne pool minus aga pärineb vanematelt, kes on tugevalt “teeme ise” inimesed. Seega ei ole mulle võõrad ei pintsel, pliiats ega haamer. Üldse möödus kogu mu lapsepõlv loominguliste

tegevuste saatel: küll ehitasin linnupesi, proovisin parandada katki läinud mänguasjade mehhanisme või komponeerisin dekoratiivelemente looduslikest materjalidest, nagu savi või pilliroog. Ka minu tänane mina on kandnud neid omadusi kindlalt edasi – huviga annan vanale mööblile värsket hingamist, proovin leida optimaalselt praktilisi lahendusi kodusisustusega seotud küsimustes või loon graafikaprogrammide abil tuttavatele hobi korras postreid või reklaamribasid.

Kui nüüd küsite, et miks sai valitud hambatehnik eriala, siis see paelus mind tegelikult kohe pärast keskkooli lõpetamist. Koolikaaslased tutvustasid mulle seda eriala vilksamisi. Mind küll köitis alguses see, mis ma hambatehnikast lugesin ja uurisin, ent ometigi heitis elu mind tookord teise suunda. Alles pärast magistriraadi omandamist ja väikestviisi ettevõtlusega tegelemist leidsin end taas Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli kodulehelt sisseastumiskatsete aegu

Heli Kuuse

hambatehniku õppekava juht,
hambatehniku õppekava
õppejõud-ektor,
Tallinna Tervishoiu Kõrgkool

piidlemas. Asi oli selge: kui ma ei proovi nüüd, siis jääbki okas hinge torkima.

Õppeaeg eriala omandamiseks kestab 3,5 aastat. See on küllaltki pikk aeg, et tundma õppida inimesi, kes on peaaegu igapäevaselt sinu ümber. Milline oli sinu kursus, millised on need inimesed, kellega koos õppisid?

Esimene päev kõrgkoolis hambatehnika eriala õppejõudkonna ja esma-kursuslastega tutvumisringis istudes jäi meelde kaks eredat, ent kohati naljakat seika. Esiteks, meie naisõppejõudude välimus kõneles üdini naiselikkusest ja pehimest asjalikkusest. Kuid esmamulje ei jäänud vett pidama. Lühitutvustuse järel joonistus mulle ootamatu pilt sellest, kuidas meie välimuselt haprad, ent sihikindlad naisõppejõud on tegelikult hingelt sitked “mootorratturhiired”. See värvikas kuvand saadab neid minu peas siiani.

Teiseks peegeldas minu enda värsket kursust justkui korilaste huvirühma, spetsialiseerumisega seenelkäigule. Iga teine maadles metsas seentega ja vaid üks neist maadles päriselt. Seega mootorratturid ja korilased. Õnneks aeg annab aru ja kiht kihi haaval koos seenekorvide ja nahktagide alt välja tosinkond persooni oma ilu ja valudega, oma rõõmude ja muredega. Sealjuures aga koondasid meie ühised valud ja mured meid kui kursust ühtseks ja seekord siis juba oma ilu ning rõõmudega.

Õpingute käigus oli võimalus omandada väga erinevaid oskusi. Millised õppeained tundsid keerulised ja miks?

Kui sõna keeruline võrdsustada sõnaga mahukas, tõusevad esile kolm õppeainet: anatoomia, büügelproteesid ja kombineeritud proteesid. Anatoomia keerukus ja mahukas ei vaja pikemat selgitust, ent büügelproteeside ning kombineeritud proteeside valmistamine nõuab tihedat kommunikatsiooni kõikide osapoolte vahel, tugevaid teoreetilisi teadmisi, põhjalikku arusaama biomehaanikast, loogilist mõtlemist,

2 x KATI ELMI

Kati Elmi fikseeritud proteese valmistamas.

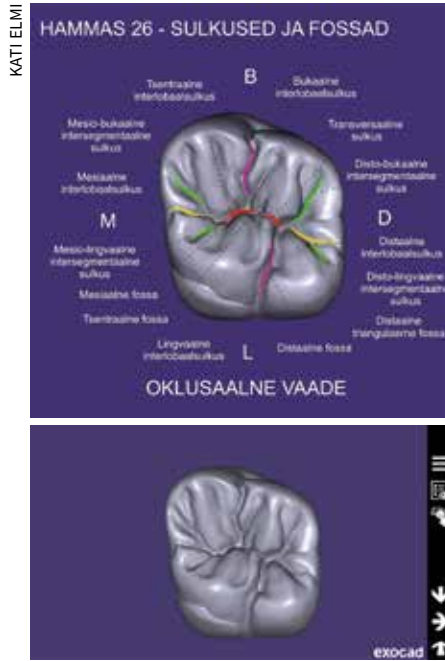
piinlikku täpsust ning eelkõige kogemustest õppimist. Enim nautisin ma fikseeritud proteeside valmistamist hõlmavaid õppeaineid. Eeskätt sümpatiseerisid presskeraamilised kroonid ja/või keraamikaga kaetud kroonitööd, kuna need peegeldavad materjalide õigel kasutamisel ja käsitsemisel vast kõige paremini naturaalsele hambale iseloomulikke omadusi. Tugevasti kõnetasid mind ka hammaste morfoloogiat edasiandvad õppeained – evolutsioon on voolinud meie hambad täis vagusid, mügarikke, lohke ja muhke, andes igale morfoloogilisele struktuurile just teatud suuruse ja kuju, et täita väga kindlaid funktsioone suus.

Hetkel ma töotan Kaarli Hambalaboris, mis on tänaseks kasvanud tipp-tehnoloogiat ja esteetilisi materjale kasutatavaks laboriks. Mulle meeldib siin töötada, siin on fikseeritud proteeside valdkonnas edasi arenemiseks väga palju võimalusi, mis kajastuvad enne-

kõike tehnoloogiates ja mitmekülgselte juhtumite lahendamises. Tegelikult ongi nii, et tulevikupildis näen ma end esmajoones tegelemas fikseeritud töödega, mis nõuavad hästitabatud esteetikat näiteks esihammaste piirkonnas. Teisalt usun, et nagu iga teine tehniline valdkond, areneb ka hambatehnika maailm, liikudes poolautomatiseeritud tegevuselt üle järjest automaatsemale. Käsitöö osa jääb siinkohal alati aukohale, kuid nõudlus suurema täpsuse ja töökiiruse järele kasvatab ka soovi viia võimalikult palju proteeside valmistamise etappe arvutipõhisteks. Seega oleks minu soov lähemalt tundma õppida nii 3D-skaneerimise, -modelleerimise, -printimise kui ka freesimise tuleviku-muusikat. Mind oodatakse ka väga õppejõuks Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli hambatehnika õppekavale. See on meeldiv pakkumine ja ma tulen selle pakkumise juurde tagasi siis, kui olen saanud piisavalt praktilisi kogemusi ja oskusi.

Koostasid suurepärase innovaatilise lõputöö: hammaste morfoloogia e-õppematerjali. Lõputöö teemavaliik on uuenduslik ja hambatehnika õppekavale väga suure väärtusega. Oleme Sulle suure töö eest väga tänulikud. Palun ütle, mis on eduka lõputöö saladus?

Inglismaa kuningas Henry IV on öelnud, et suured sööjad ja suured magajad ei saada korda suuri tegusid. Edukas lõputöö kaitsmine ei liigitu küll teab mis suurte tegude alla, kuid isiklikus vaatevinklis on see oluline, see näitab distsipliini, ja ehk nii mõnigi unetund jäi ka minul sealjuures puudu ja söögikord söömata. Minu lõputöö teemal "Hammaste morfoloogia: e-õppematerjal" oli osake hetkel Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis vaikselt juurduvast võimalusest luua innovaatiline ehk nii-öelda nutikas lõputöö. Loodud e-õppematerjal peaks tulevikus aitama hambaarstiduse ja hambatehnilise eriala üliõpilastel paremini orienteeruda järjest rohkem müra sisaldavas infomaailmas, kus eestikeelset ning sealjuures kompakset materjali hammaste morfoloogiast

Innovaatilise tulemi osa. Kuvatõmmis nutitelefoniga avatud molaari 3D-failist.

on internetipõhiselt väga raske leida. E-õppematerjal ise sisaldab lisaks eestikeelsetele illustratiivsetele joonistele ka veebis lihtsasti vaadeldavaid 3D-faile hammastest, mida üliõpilasel on või-

malik vastavalt oma soovile roteerida ja vaadelda. Nutika lõputöö loomise protsess lähtus eelkõige autoriõiguste mitterikkumisest, mille tõttu loodi kõik õppematerjalis kasutatud joonised ise, toetudes sealjuures tõendus põhisele kirjandusele.

Mulle väga meeldis sel teemal lõputööd koostada. Töö tulemusena tekkisid mul endal loogilised seosed hammaste morfoloogilistest struktuuridest. Teisisõnu andis lõputöö komplekteerimine mulle oskuse näha hammaste ehitust kui loogikaülesannet, ehk vaid hambale peale vaadates on võimalik morfoloogiliste üksuste nimed tuletada, kasutades loogikat. Hambatehnikuna tähendab see, et ma saan tulevikus keskenduda eeskätt hamba esteetikale ja funktsionaalsusele, mitte niivõrd päheõpitud hambakuju ülesehitamisele.

Lõpetuseks sooviksin öelda, et mugavustsooni piire kombates ja neid pidevalt edasi nihutades muutub mugavustsoon ise laiemaks, kuid sinna tukkuma jääda on väga ohtlik.

TEADUSUUDIS

Tippsportlastel on kehv suutervis

University College Londoni teadlased leidsid, et tippsportlastel esineb rohkem suutervisega seotud probleeme – vaatamata sellele, et nad kannavad oma hammaste eest paremini hoolt kui n-ö tavainimesed.

Uuringus osales 352 sportlast erinevatelt aladelt: jalgrattasõit, ujumine, ragbi, jalgpall, sõudmine, hoki, purjetamine ning kergetõustik. Vaatamata sellele, et uuringus osalenud pesid kaks korda päevas hambaid, kasutasid igapäevaselt hambaniiti ning käisid regulaarselt kontrollis, esines 49,1% sportlastel kaariest või igemehaigusi. Üks kolmandik tunnistas, et suuterviseprobleemidel on negatiivne mõju treeningutele ja sooritustele võistlustel.

Probleemi põhjused peituvad suhkrurikastes spordijookides, energiabatoonides ning -geelides, mida sportlased ohtralt tarvitavad.

Allikas: Science Daily

